

DO Harnasch- en Woudsepolder, gemeente Midden-Delfland, vindplaats 5

Evaluatieverslag

D. van Boekel

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, juni 2018

ADC ArcheoProjecten
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Tel 033 299 8181
Fax 033 299 8180
Email info@archeologie.nl

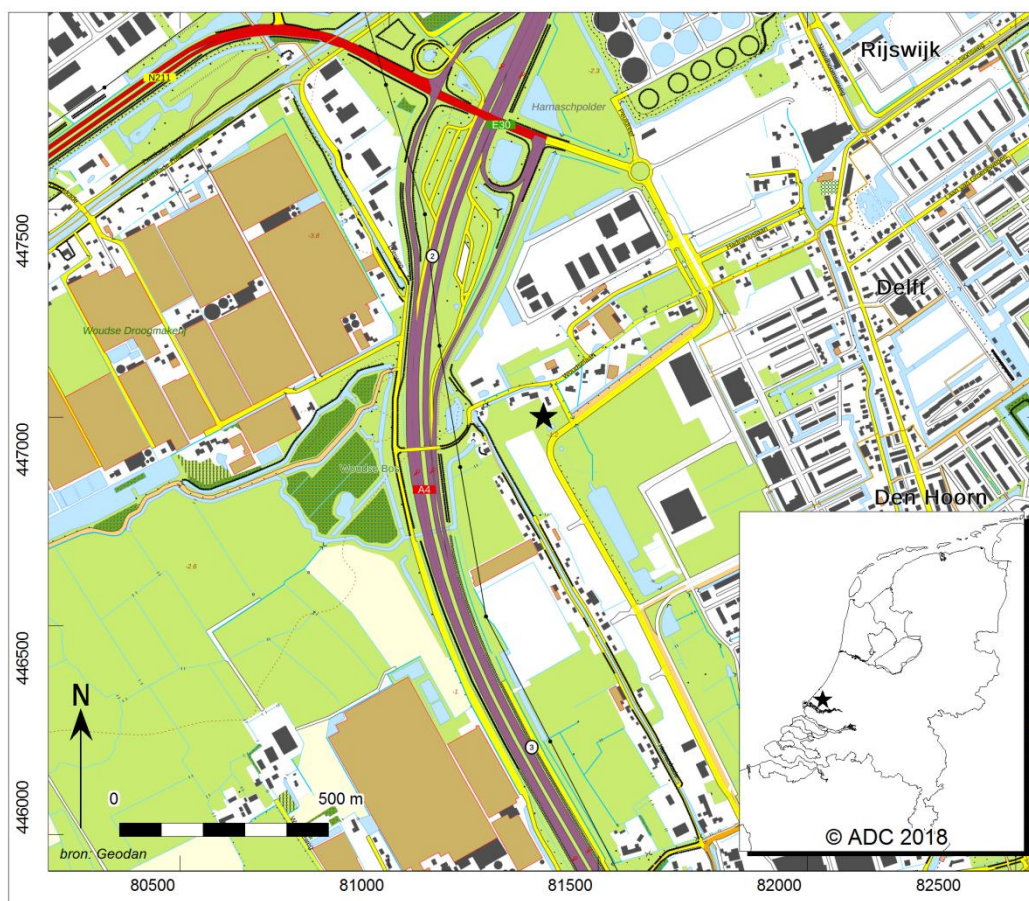
Inhoudsopgave

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied	3
1 Inleiding	4
2 Onderzoeksvragen	5
3 Het veldwerk	8
3.1 Inleiding	8
3.2 Bodemopbouw	8
3.3 Sporen en structuren	9
3.4 Vondstmateriaal	10
3.4.1 Aardewerk	11
3.4.2 Bouwmateriaal	11
3.4.3 Dierlijk bot	11
3.4.4 Huttenleem	11
3.4.5 Metaal	11
3.4.6 Natuursteen	11
3.4.7 Monsters	11
4 Conclusie	12
4.1 Algemeen	12
4.2 Beantwoording onderzoeksvragen	12
Literatuur	13
Lijst van afbeeldingen	13
Lijst van tabellen	13

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied

Provincie:	Zuid-Holland
Gemeente:	Midden-Delfland
Plaats:	Den Hoorn
Toponiem:	Harnasch- en Woudsepolder
Kaartblad:	37E
Coördinaten:	81.369 / 447.005
Projectverantwoordelijke:	D. van Boekel
Bevoegde overheid:	Gemeente Midden-Delfland
Deskundige namens de bevoegde overheid:	M. Kerkhof
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):	3975257100
ADC-projectcode:	4170606
Periode(n):	Romeinse tijd – Nieuwe tijd
KNA versie:	4.0
Uitvoering van het veldwerk:	5 - 7 juni 2018

Afb. 1. Locatie van het onderzoeksgebied.

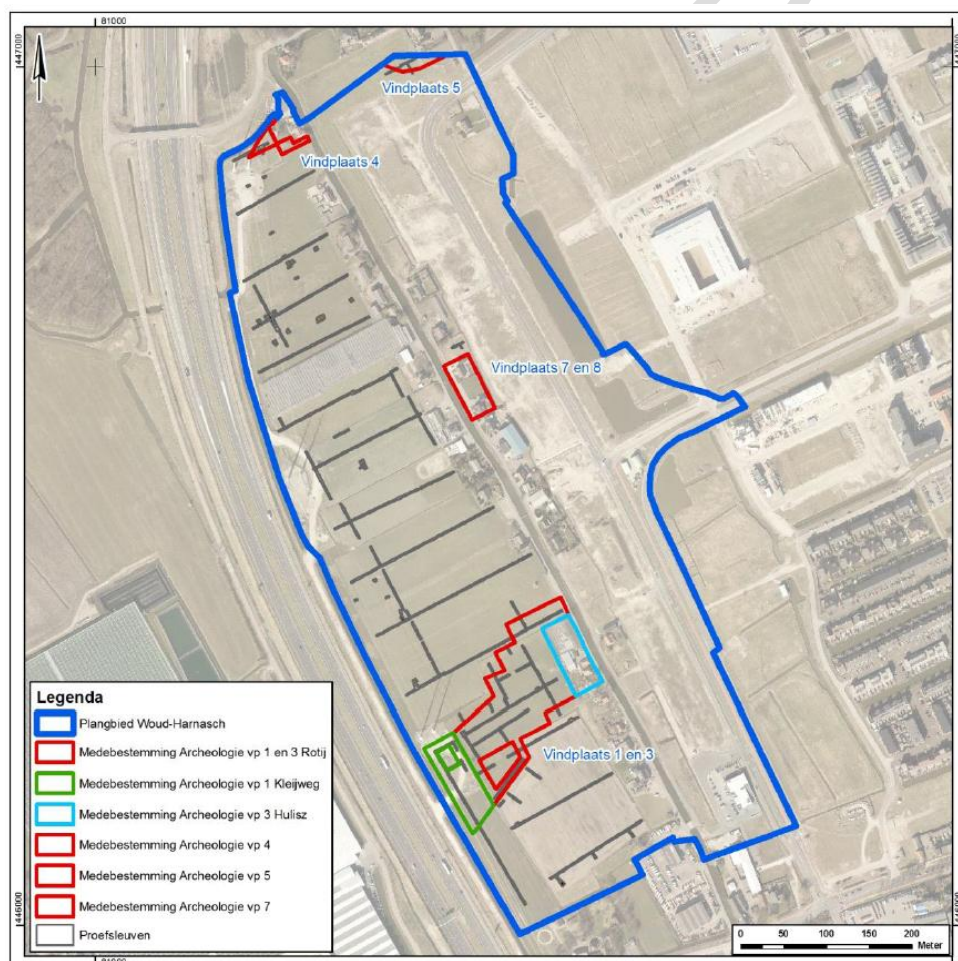

1 Inleiding

Van 5 t/m 7 juni is door ADC ArcheoProjecten een opgraving uitgevoerd in opdracht van het Bedrijvenschap HamaschPolder aan de Harnasdreef te Den Hoorn, gemeente Midden-Delfland (zie Afb. 1). Dit onderzoek is onderdeel van de in 2015 en 2017 uitgevoerde opgravingen op nabijgelegen percelen (zie afb. 2). Het onderhavige perceel was pas in 2018 beschikbaar voor archeologisch onderzoek. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de KNA 4.0 en het bestaande Programma van Eisen.¹

Het in 2018 onderzochte terrein maakt deel uit de van zone waarin een bedrijventerrein ontwikkeld gaat worden. De voorgenomen ontwikkeling bedreigt de archeologische vindplaatsen. Om die reden is het perceel middels een opgraving onderzocht om de archeologische waarden veilig te stellen. De opgraving heeft diverse archeologische sporen en vondsten opgeleverd.

In dit beknopte evaluatieverslag zullen de eerste resultaten van het onderzoek worden toegelicht. Daarbij zullen alle aangetroffen sporen en vondsten worden besproken en gewaardeerd (hoofdstuk 3). Daarnaast wordt aangegeven welke onderzoeksvragen beantwoord kunnen worden (§4.2). Aangezien dit onderzoek integraal onderdeel uitmaakt van de opgravingen in 2015 en 2017, zal dit evaluatieverslag beknopt zijn aangezien de resultaten van dit onderzoek in samenhang met de eerdere opgravingen geanalyseerd dienen te worden.

Afb. 2. Locatie van vindplaats 5 ten opzichte van de overige vindplaatsen in het plangebied. Vindplaatsen 1 en 3 zijn tijdens de campagnes in 2015 en 2017 opgegraven (bron: Bakx 2015, 25).

¹ Bakx 2015.

2 Onderzoeksvragen

In het Programma van Eisen zijn verschillende onderzoeksvragen geformuleerd die middels de opgraving beantwoord dienen te worden.² Hieronder zullen deze onderzoeksvragen worden herhaald. Na de bespreking van de eerste onderzoeksresultaten in het volgende hoofdstuk zal worden aangegeven welke vragen beantwoord kunnen worden. De geformuleerde onderzoeksvragen zijn als volgt:

Bewonings- en landschapscontinuïteit

1. In hoeverre en in welke periode is er sprake geweest van een door de mens gecreëerd open landschap? Dit kan worden bepaald door middel van het maken van een vegetatiereconstructie en het dateren van de monsters. Een verdere detaillering van natte en droge landschapselementen per periode –zo mogelijk met het bijbehorende vegetatiegebruik– zal het inzicht in de diachrone bewonings- en landschapsgeschiedenis vergroten.
2. Momenteel staan twee tegenstrijdige waarnemingen tegenover elkaar waardoor onduidelijk is of de Gantel en/of de Lee gedurende de Romeinse tijd open of dicht zijn geweest. Is er op basis van de bevindingen in het veld meer duidelijkheid te verschaffen over hoe de verlanding (in horizontale en verticale zin) van de Gantel en/of de Lee verliep?
3. In hoeverre hebben restbeddingen/restgeul(laagten) hun functie voor de afwatering van het gebied behouden? En vanaf welk moment wordt deze functie overgenomen door een door de mens gecreëerde situatie in de vorm van verkaveling (geldt zowel voor de Romeinse tijd als Late Middeleeuwen)?
4. In hoeverre heeft de aanwezigheid van restbeddingen/restgeul(laagten) een rol gespeeld in de locatiekeuze van activiteiten uit de Romeinse tijd en eventueel latere bewoningsperioden.
5. Op verschillende nederzettingsterreinen in de regio is een cultuurlaag bewaard gebleven. Deze laag vertegenwoordigt vermoedelijk de laatste gebruiksfase(n) van een terrein of erf. Wat is (aan de hand van het onderzoek) te zeggen over de opbouw, het ontstaan, het gebruik en de datering van de cultuurlaag die is aangetroffen op de nederzettingsterreinen?

Romeinse tijd

6. Wanneer begint de bewoning in de Romeinse tijd op deze locatie en tot wanneer loopt de bewoning in de Romeinse tijd door? Is er sprake van continuïteit in de bewoning of treden er hiaten in de bewoning op?
7. Geeft de vindplaats informatie over het einde van de Romeinse aanwezigheid in de regio en zo ja, op welke wijze (bv chrono-stratigrafische scheiding vondstmateriaal uit cultuurlaag ten opzicht van vondstmateriaal uit daaronder gelegen sporen)?
8. Zijn eventuele gebouwplattegronden te plaatsen in een bepaalde huizenbouwtraditie?
9. Zijn er aanwijzingen voor de aanwezigheid van steenbouw?
10. Is er sprake van meerdere erven? Waren de verschillende erven gelijktijdig in gebruik of volgden ze elkaar in tijd op? Bij gelijktijdigheid, waren de beide erven complementair in functie, gelijkwaardig of hiërarchisch ten opzichte van elkaar?
11. Wat is de relatie van de erven met het eventueel aanwezige verkavelingssysteem en de dynamiek van deze landinrichting?
12. Welke methode en techniek van waterbeheersing is toegepast?
13. Wat is er te zeggen over de aangetroffen maatvoering van landinrichting (verkaveling) en nederzettingsslay-out, zoals deze al eerder is aangetoond in de micro-regio Midden-Delfland?
14. Is er sprake van continuïteit in de verkaveling vanaf de Romeinse tijd naar de (Late) Middeleeuwen, waar trad die op en hoe is die in stand gebleven?

² Bakx 2015, 10-12.

15. Indien in de Romeinse tijd er sprake is van een restbedding die nog open is geweest, zullen verbindingen over land zijn samengekomen op enkele punten voor een oversteek. Is zo'n oversteekplaats aangetroffen binnen het plangebied? Zo ja, hoe was deze vormgegeven?
16. Zijn er aanwijzingen voor een weg in de nabijheid van de nederzetting?
17. Lagen er in vullingen van restgeulen (intentionele) deposities (van bv. begravingen, bewoningsvuil, objecten en/of vaartuigen)?
18. Wat is de aard, de omvang, de diversiteit, de locatiekeuze factoren en de betekenis van diverse off-site elementen (bijvoorbeeld kringgreppels & kuilenclusters)?
19. Welke vormen van intentionele deposities (mens/dier-begravingen, objecten etc) zijn er aangetroffen? Wat is de verspreiding van deze deposities? Zijn er bepaalde locatiekeuze factoren voor deze deposities?
20. Welke producten/objecten zijn lokaal geproduceerd en welke geïmporteerd?
21. Past het aangetroffen aardewerk van de nederzetting binnen de regionale context of is er sprake van een 'afwijkend spectrum'? Welke herkomstgebieden zijn aan het aardewerk toe te kennen?
22. Is er sprake van lokale aardewerkproductie en zo ja, is deze productie bestemd voor de nederzetting of voor een regionale markt?
23. Zijn er aanwijzingen voor metaalbewerking? Zo ja, wat is hier voor grondstof van elders aangevoerd?
24. Welke gewassen zijn gegeten, welke zijn lokaal geproduceerd en welke geïmporteerd?
25. Welke aspecten waren met name van belang bij de veeteelt: fokken voor vlees, melkproducten, de huid/wol of andere secundaire producten?
26. Zijn er aanwijzingen voor surplus-producten voor de handel?

Middeleeuwen en Nieuwe tijd

27. Is er sprake van bewoningscontinuïteit vanuit de Romeinse tijd? Zo nee, grijpt men aanvankelijk terug op resten van het oude Romeinse nederzettingssysteem: nederzettingen, verkaveling en/of wegen?
28. In hoeverre er sprake is van een ouder verkavelingssysteem dat van voor de bewoning dateert en niet Romeins is?
29. Welk effect hebben de twaalfde-eeuwse overstromingen op de veenvorming, waterhuishouding en bewoning in het plangebied gehad?
30. Wat is de aard en de ouderdom van de woonplaatsen en de relatie met de verkaveling en de restbeddingen van het Gantelsysteem en/of Leestelsel?
31. Wanneer begint de bewoning op deze locatie en tot wanneer loopt de bewoning in de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd door? Is er sprake van continuïteit in de bewoning of treden er hiaten in de bewoning op?
32. Is er sprake van meerdere erven? Waren de verschillende erven gelijktijdig in gebruik of volgden ze elkaar in tijd op? Bij gelijktijdigheid, waren de beide erven complementair in functie, gelijkwaardig of hiërarchisch ten opzichte van elkaar?
33. Van de constructie van de middeleeuwse gebouwen buiten de stad is in deze regio weinig bekend. Onderzoek naar de uiterlijke verschijningsvorm (bouwwijze, plattegronden, erfdeling en nederzettingsstructuren) kan een lacune in dit onderzoeksveld in deze omgeving oplossen. Wat is hier aan de hand van de onderzoeksresultaten over bekend?
34. Hoe was de ontwikkeling van de laatmiddeleeuwse boerderijen tot aan de bekende achttiende-eeuwse typen?
35. Behoorde er een specifieke materiële cultuur bij de boerderijen en in hoeverre verschilde deze van de materiële cultuur van niet agrarische nederzettingen?
36. Veranderingen in het bewoningspatroon zijn al eerder waargenomen. Schuiven nederzettingen op gedurende de Middeleeuwen? Welke factoren (of een combinatie ervan) speelden hierbij een rol?
37. Zijn er woonplaatsen aan te wijzen die de opvolgers zijn van eerder verlaten erven die elders in het plangebied voorkomen?
38. In hoeverre behoort de middeleeuwse vindplaats tot de hof van Delft? Tot welk tijdstip gold deze band? Welke functie had de nederzetting binnen de hof en welke plek nam het in de hiërarchie in? Heeft de aanvang van deze nederzetting en het verlaten ervan te maken met ontwikkelingen op en rond de Hof van Delft? Indien de nederzetting eerder uit het

hofverband losraakte, zijn er dan aanwijzingen te vinden wat er veranderde in de sociaal-economische functie van de nederzetting?

39. Wat is de aard, de omvang, de diversiteit, de locatiekeuze factoren en de betekenis van diverse off-site elementen?
40. Welke vormen van intentionele deposities (mens/dier-begravingen, objecten etc) zijn er aangetroffen? Wat is de verspreiding van deze deposities? Zijn er bepaalde locatiekeuze factoren voor deze deposities?
41. Welke producten/objecten van de aangetroffen materiaalcategorieën zijn lokaal geproduceerd en welke geïmporteerd?
42. Past het aangetroffen aardewerk van de nederzetting binnen de regionale context of is er sprake van een 'afwijkend spectrum'? Welke herkomstgebieden zijn aan het aardewerk toe te kennen?
43. Welke gewassen zijn gegeten, welke zijn lokaal geproduceerd en welke geïmporteerd?
44. Welke aspecten waren met name van belang bij de veeteelt: fokken voor vlees, melkproducten, huid/wol of andere secundaire producten?
45. Zijn er aanwijzingen voor surplus-producten voor de handel?

CONCEPT

3 Het veldwerk

3.1 Inleiding

Hieronder worden in drie delen de eerste resultaten van het onderzoek kort toegelicht. Allereerst komt de bodemopbouw aan bod (§3.2), vervolgens de archeologische resten (te beginnen met de sporen en structuren in §3.3) en als derde het verzamelde vondstmateriaal (§3.4).

3.2 Bodemopbouw

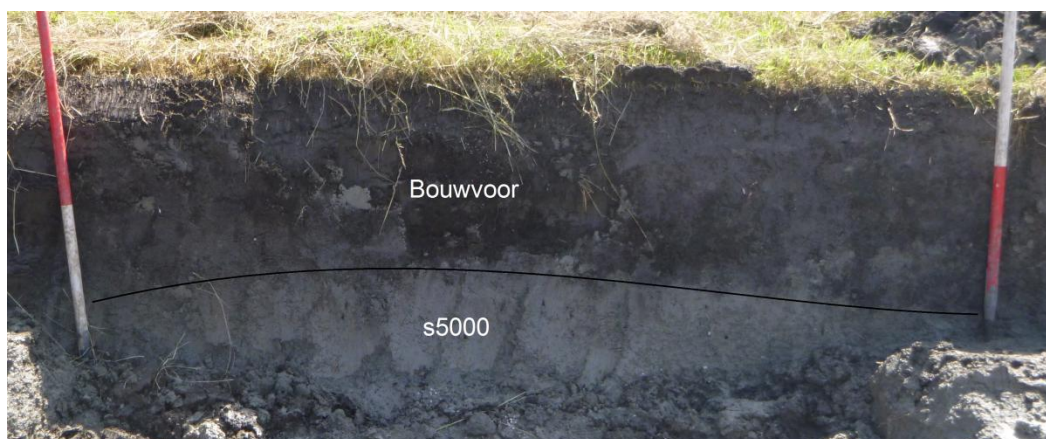
Midden-Delfland bevindt zich in het zuidwestelijk kustgebied van Nederland, welke zijn oorsprong kent aan het begin van het Holoceen. Tussen 1600 en 1000 v. Chr. werd het gebied overspoeld en ontstond het Laagpakket van Walcheren. Na een relatief korte periode van 500 jaar was het gebied wederom onderhevig aan mariene invloeden toen het krekensysteem van de Gantel vanuit Naaldwijk richting Midden-Delfland uitwaaierte, door het veen sneed en het gebied afdekte met een kleipakket, genaamd de 'Gantel Laag'. Door deze processen zijn restbeddingen ontstaan in combinatie met hooggelegen oeverwallen, waar Romeinse bewoning heeft plaatsgevonden. Door het intensieve gebruik van het land middels ontginning en verkaveling raakte het gebied wederom vernat en ontstond veengroei. Rond 1125 n. Chr. brak de zee een derde keer door en overspoelde het gebied via de kleine rivieren 'de Lee' en 'de Meer'. Hierdoor werd een tweede kleilaag, de Laag van Poeldijk, afgezet.

Om de bodemopbouw in het plangebied te kunnen bestuderen zijn op twee verschillende plaatsen opnamen gemaakt van de bodemopbouw. In het centrale gedeelte van het plangebied is een noord-zuid lengteprofiel aangelegd om de opbouw van de nederzetting en de begrenzendende sloten te kunnen bepalen. Aan het oosten van het plangebied is vervolgens een profielkolom gedocumenteerd om de bodemlagen ter hoogte van de verblauwing te onderzoeken. Hierdoor was het mogelijk de bodemopbouw in kaart te brengen en het beeld uit het naastgelegen onderzoek te staven.³

In het centrale en westelijke deel van het plangebied bestaat de bovenste 20 tot 50 cm uit bouwvoor (afb. 3). In het oosten is hier nog een recent ophogingspakket van ca. 80 cm dik op afgezet. Onder de bouwvoor bevindt zich een kleipakket van kalkrijke oeverafzettingen die naar onderen toe zandiger wordt (s5000). De vegetatiehorizont is niet meer zeer zichtbaar, waarschijnlijk door aftopping van het gebied. In de oostelijke punt van het plangebied is de ondergrond sterk verblauwd (s6000) (afb. 4). Onder de bouwvoor was hier een kalkrijke en ietwat zandige kleiafzetting zichtbaar. Vermoedelijk is dit gedeelte van het plangebied in eerdere perioden vrij nat geweest.

De aangetroffen bodemlagen kunnen mogelijk worden gerelateerd aan de Laag van Poeldijk en/of de Gantel Laag, maar verdere uitwerking van deze profielen, in vergelijking met de nabijgelegen percelen, moet dit verder uitwijzen.

³ van der Feijst 2016.

Afb. 3. De bodemopbouw in het centrale deel van het plangebied

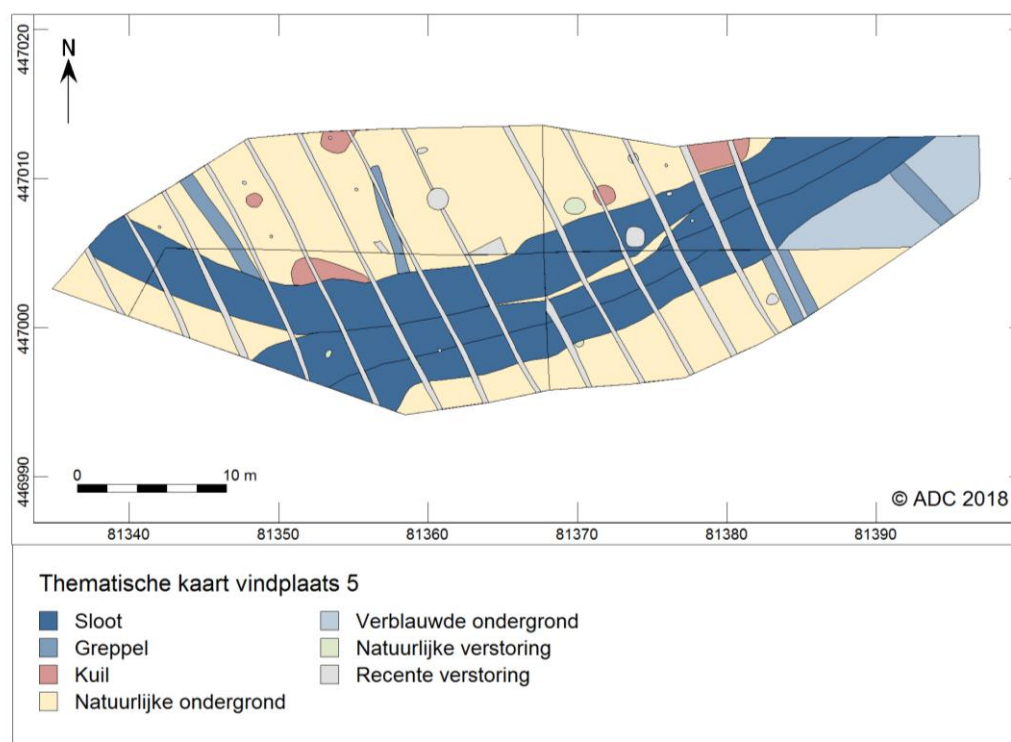

Afb. 4. Profielkolom in het oosten van het plangebied. Spoor 5 bleek het uiteinde van een sloot.

3.3 Sporen en structuren

Het onderzochte perceel is gelegen in het noorden van het plangebied, ca. 200 m ten oosten van vindplaats 4 (zie afb. 2). De contouren van de vindplaats zijn bepaald aan de hand van de ligging en oriëntatie van een erfsloot die is aangetroffen tijdens het voorafgaand proefsleuvenonderzoek. De totale afmetingen van het onderzoeksgebied bedragen 820 m². De meest oostelijke punt van het plangebied kon niet worden onderzocht door de aanwezigheid van een gronddepot op deze locatie.

De aangetroffen resten zijn overeenkomstig met de archeologische verwachting voor dit deelgebied. De sporen bestaan uit een systeem van elkaar oversnijdende sloten, vier greppels en enkele kuilen. De sloten lopen in een licht gebogen lijn langs de zuidkant van het gebied (afb. 5). Vermoedelijk kunnen de sloten worden gerelateerd aan de erfafscheiding van de Middeleeuwse nederzetting, die ten noordoosten van het onderzoeksgebied is gelegen. De aangetroffen kuilen bevinden zich dan ook uitsluitend aan de noordzijde. De greppels monden uit in de sloten en hebben mogelijk gezorgd voor afwatering van het gebied. Op basis van het vondstmateriaal kunnen de sporen in de Volle tot Late Middeleeuwen worden geplaatst.

Afb. 5. Alle sporenkaart van het onderzoek uit 2018 (midden in kleur).

3.4 Vondstmateriaal

Het verzamelde vondstmateriaal is aan verschillende vondstcategorieën toe te wijzen (Tabel 1). Het vondstmateriaal is voornamelijk afkomstig uit sporen die gerelateerd zijn aan de nabijgelegen Middeleeuwse nederzetting. Ook zijn er enkele scherven uit de Romeinse periode en Nieuwe tijd aangetroffen. Hieronder zal kort een eerste indruk van het materiaal worden geschetst.

Tabel 1. Overzicht van het vondstmateriaal.

Materiaalsoort	Aantal	Gewicht
Aardewerk	94	1845
Bouw materiaal	3	1591
Dierlijk bot	19	789
Huttenleem	4	71
Metaal	2	105
Natuursteen	7	714
Totaal	130	5125

3.4.1 Aardewerk

In totaal zijn er 94 aardewerkfragmenten aangetroffen met een totaalgewicht van 1845 gram. Hierbij zijn enkele scherven Romeins aardewerk gevonden, alsmede een kleine hoeveelheid aardewerk uit de Nieuwe tijd. Het overgrote deel van het aardewerk is echter afkomstig uit de Volle en/of Late Middeleeuwen. Een determinatie van deze 94 scherven kan, naast de exacte ouderdom van het materiaal, uitwijzen welke activiteiten plaats gevonden hebben en welke geïmporteerde producten op de nederzetting aanwezig waren. Tevens kunnen deze de periode waarin de diverse sporen gebruikt werden of in onbruik raakten bepalen. Er wordt voorgesteld om het scherfmateriaal uit te werken op dezelfde wijze als het onderzoek uit 2015 en 2017.

3.4.2 Bouwmateriaal

In enkele grondsporen is bouwmateriaal aangetroffen. Het gaat daarbij voornamelijk om baksteen. Voorgesteld wordt om al het bouwmateriaal uit te werken. De vondsten bieden gelegenheid inzicht te verlenen over eventueel aanwezige huizenbouw gedurende de Middeleeuwse bewoning van het gebied.

3.4.3 Dierlijk bot

Uit de verschillende grondsporen is dierlijk botmateriaal verzameld, waaronder delen van rund, paard en varken. Determinatie van het materiaal kan uitwijzen of dit slachtafval betreft of niet. Samen met het eerder aangetroffen botmateriaal kunnen deze resten inzicht verschaffen in de voedsleconomie van de Middeleeuwse nederzetting.

3.4.4 Huttenleem

Er zijn drie stukjes huttenleem aangetroffen in het onderzoeksgebied. Voorgesteld wordt om deze vondsten mee te nemen in de uitwerking als onderdeel van het in 2015 en 2017 uitgevoerde onderzoek naar huizenbouw.

3.4.5 Metaal

In één van de sloten in het onderzoeksgebied zijn twee delen van een metalen voorwerp aangetroffen. Na nadere bestudering bleek het een grote spijker of nagel te betreffen. Omdat uitwerking hiervan geen verdere informatie zal opleveren voor de beantwoording van de in het PVE gestelde onderzoeksvragen, wordt voorgesteld de metaalvondst te deselecteren en af te stoten.

3.4.6 Natuursteen

Uit de sloten zijn enkele fragmenten tufsteen en twee onbepaalde natuurstenen geborgen met een totaalgewicht van 714 gram. Mogelijk hebben de stenen als gebruiksvoorwerp gediend. Daarom wordt voorgesteld het materiaal te betrekken bij de uitwerking.

3.4.7 Monsters

Tijdens het onderzoek zijn drie bodemonsters genomen uit kansrijke omgevingen (tabel 2). Het betreft een monster van een humeuze band direct onder de kern van sloot S06P25, een monster uit een zeer humeuze vulling onderin sloot S04P24, en een monster uit een rechthoekige kuil (S04P25). De monsters uit de sloten kunnen informatie verschaffen over de vegetatie en voeding (i.e. macroresten en zaden) ten tijde van de Middeleeuwse bewoning. Daarom wordt voorgesteld de monsters te laten onderzoeken op de aanwezigheid van botanische resten.

In kuil S04P25 is tijdens de opgraving slechts een enkele scherp Romeins *terra sigillata* aangetroffen. Het is echter onduidelijk of het spoor ook uit de Romeinse periode afkomstig is of dat het een secundaire depositie betreft. Daarom wordt voorgesteld het monster tevens te laten onderzoeken op macroresten, zodat de eventueel aanwezige gewassen kunnen worden vergeleken met de resultaten van het huidige onderzoek en de campagnes uit 2015 en 2017.

Tabel 2. Overzicht van monsters.

Monster	Put	Spoor	Context
MZ	24	4	Sloot
MZ	25	7000	Humeuze laag
MZ	25	4	Kuil

4 Conclusie

4.1 Algemeen

Op het onderzochte perceel zijn in totaal vier werkputten aangelegd. Hierbij zijn sporen en vondsten aangetroffen die vermoedelijk kunnen worden gerelateerd aan de Middeleeuwse nederzetting ten noordoosten van het plangebied. De sporen bestaan uit een systeem van elkaar oversnijdende sloten en enkele greppels en kuilen. Het vondstmateriaal dateert de sporen voorlopig in de Volle tot Late Middeleeuwen, waarbij er tevens enkele vondsten uit de Romeinse periode en Nieuwe tijd zijn aangetroffen. Nadere uitwerking kan de exacte aard en ouderdom nuanceren. Uitwerking van het dierlijke botmateriaal, bouwmateriaal, natuursteen en huttenleem geeft daarnaast aanvullende informatie over de voedsel economie, huizenbouw en activiteiten op het (vermoedelijk) Middeleeuwse erf. Het onderzoeken van de bodemonsters kan deze resultaten complementeren door onderzoek naar vegetatie, voeding en ouderdom van de betreffende sporen.

4.2 Beantwoording onderzoeksvragen

Aangezien gedurende de opgraving van het perceel weinig sporen en vondsten uit de Romeinse tijd zijn aangetroffen, heeft de uitwerking van dit deel van de opgraving een geringe informatiewaarde voor die periode.

De onderzoeksvragen met betrekking tot het landschap en de Middeleeuwen zijn echter wel relevant. Uitwerking van de aangetroffen resten kunnen de resultaten uit de overige vindplaatsen versterken of bevestigen en ten dele het beeld complementeren. Daarom is het van belang al het materiaal op dezelfde wijze uit te werken als eerder. Dit zodat de resultaten van de beide campagnes goed met elkaar vergelijkbaar zijn en als een geheel gebruikt kunnen worden voor de analyses. Het voert te ver om hieronder een voorlopig antwoord op de onderzoeksvragen te geven, te meer omdat dit antwoord op basis van dit materiaal niet afwijkt, en in sommige gevallen zelfs minder is, dan bij het evaluatieverslag dat na de campagne van 2015 is opgesteld.⁴

⁴ Zie Van der Feijst 2016.

Literatuur

- Bakx, J.P.L., 2015: *Programma van Eisen. Den Hoorn, Midden Delfland. Woud-Harnasch vindplaatsen 1, 3, 4, 5 en 7*. Delft.
- Feijst, L.M.B. van der, 2016: *Midden-Delfland, Woudsepolder, DO. Evaluatierapport (KNA 3.3 OS 12)*. Amersfoort.
- Geerts, R.C.A., 2017: *Evaluatieverslag van een archeologische opgraving in de Harnasch- en Woudsepolder, gemeente Midden-Delfland*. Amersfoort.

Lijst van afbeeldingen

- Afb. 1. Locatie van het onderzoekgebied.
- Afb. 2. Locatie van vindplaats 5 ten opzichte van de overige vindplaatsen in het plangebied.
Vindplaatsen 1 en 3 zijn tijdens de campagnes in 2015 en 2017 opgegraven (bron: Bakx 2015, 25).
- Afb. 3. De bodemopbouw in het centrale deel van het plangebied
- Afb. 4. Profielkolom in het oosten van het plangebied.
- Afb. 5. Alle sporenkaart van het onderzoek uit 2018 (midden in kleur).

Lijst van tabellen

- Tabel 1. Overzicht van het vondstmateriaal.
- Tabel 2. Overzicht van monsters.